

NIEUWE INSTRUMENTEN IN DE RUSSISCHE GEREEDSCHAPSKIST?

Door: Victor A.C. Remouchamps, Luitenant-kolonel der artillerie (b.d.)

Militair en politiek analist

Inleiding

In een groot aantal artikelen is een uitleg gegeven over de Russische benadering van hybride oorlogvoering. Manipuleren, creëren, rekruteren, maskeren, intimideren en economisch chanteren. Daar lijkt het bij hybride oorlogvoering vooral om te draaien. Manipuleren van de media in binnen- en buitenland om de publieke opinie te masseren en – desnoods door desinformatie - gewenste richting te geven. Creëren van een machtsbasis in staten waar etnische Russen resp. Russischspreekende delen van een samenleving een niet te negeren minderheid vormen. Rekruteren van (militaire) hulp of politieke ondersteuning van buiten, om het bereiken van Russische doelen in de regio een breed draagvlak te geven. Maskeren van het gebruik van geweldsmiddelen om ruimte te hebben anderen te beschuldigen van geweldserupties dan wel VN-resoluties te ontwijken resp. uit te lokken.

Intimideren en economische chantage door de energielevering te verminderen of grenzen te sluiten voor importen of nationalisatie van buitenlandse bedrijven/eigen-dommen etc. dan wel door het ‘doorsturen’ van gelukszoekers en het ontplooiën van strijdkrachten zodat elders vluchtelingenstromen op gang komen.

Tot nu toe heeft Putin daarmee aansprekende resultaten bereikt. Het lijkt er op dat hij in het Midden Oosten door het regelmatig oplaaiend islamitische extremisme en - in het verlengde daarvan - het ontstaan van onbeheersbare migrantenstromen naar Europa, nieuwe instrumenten heeft gevonden om doelen van hybride oorlogvoering kosten- effectiever te realiseren:

De oprichting van een antiterrorisme *Task Force* met grensoverschrijdende karakteristieken en een Vreemdelingenlegioen “*the Russian Way*”.

Met de eerste probeert hij zijn invloed in alle staten van het GIS te waarborgen en uit te breiden. Met het tweede probeert hij op een heimelijke manier ongewenste bedreigingen in te dammen door tegenstanders uit te schakelen en de mogelijkheden van een *vijfde colonne* buiten Ruslands grenzen te verruimen.

Definities

Om een indruk te krijgen van de effecten van die “nieuwe” instrumenten¹ is het gewenst om een aantal terminologieën nader uit te leggen. Natuurlijk bekeken door een Russisch prisma.

- **Grenzen** zijn kunstmatig getrokken scheidslijnen die sterkere mogelijkheden aan afhankelijke staten opdringen, waarbij historische achtergronden van politieke / culturele entiteiten genegeerd zijn.
- **Samenwerking** is een instrument om het herstel van Rusland als wereldmacht binnen de grenzen van de voormalige Sovjet Unie te realiseren en de politieke invloed van het

¹ Het tussen aanhalingstekens plaatsen geeft aan dat het historisch gezien niet om nieuwe maar om vernieuwde instrumenten handelt.

Kremlin op de oplossing van mondiale crises te intensiveren.

- **Coördinatie** is een instrument om ‘historisch onjuiste’ grenzen in het voordeel van Rusland te corrigeren en het politieke imago van Rusland mondiaal op te poetsen.
- **Succes** is het verwerven van grondgebied dan wel invloedsferen binnen de (voormalige) historische grenzen van Slavischsprekende etniciteiten en het oplossen van mondiale crises volgens de inzichten van Putin.
- **Vrede** is een niet-permanente relatief stabiele tijdsperiode waarin gemaskeerde voorbereidingen worden getroffen voor een volgende stap om Ruslands geopolitieke doelen te realiseren.
- **Oplossingen** zijn maatregelen die de Russische invloed vergroten en (Westerse) tegenstanders onder druk zetten.

Putins activiteiten in de afgelopen vijf jaar en zijn huidige inspanningen in Midden Europa, het Midden Oosten en binnen de invloedsfeer van het CIS - ondersteund door een hardnekkige stroom aan propaganda² - bevestigen herhaaldelijk de juistheid van de beschrijving van boven opgelijnde termen.

Antiterrorisme, *Putin style*

De bestrijding van “terroristische groeperingen” in binnen- en buitenland wordt in Moskou en Ankara op een andere manier uitgelegd dan in de meeste Westerse hoofdsteden. Dat hebben de luchtaanvallen in Syrië duidelijk gemaakt. Vertaalt Ankara de PKK als IS; in Moskou zijn het vooral de bewapende groeperingen die het Assad al jaren moeilijk maken. Van de aanvankelijk ingezette 57 *sorties* waren er slechts 2 gericht tegen IS militanten en opstellingen. Vooral het door het Westen gesteunde “*Vrije Syrische Leger*” moet het daarbij ontgelden. Zowel bij Moskou als Ankara speelt het vermijden van bijkomende schade absoluut geen rol bij het vaststellen van “lonende doelen”.

Bestrijding binnen de CIS invloedsfeer

Binnen de CIS invloedsfeer is Putin op een handige manier bezig bijval voor zijn manier van terrorismebestrijding te krijgen. Dat is op 10 oktober tijdens een vergadering van de presidenten van de CIS³ staten weer eens gebleken.

² In een interview in *de Volkskrant* van 23 oktober 2015, bevestigt Jelle Brandt Corstius, een erkende Rusland-expert wonend in Moskou, dat het Westen de propaganda-oorlog aan het verliezen is. Volgens hem verspreidt Putin zoveel waarheden, dat de internationale samenleving kan gaan denken dat één van die waarheden toch zeker juist is.

³ CIS: *Commonwealth of Independent States*”, of GOS: “Gemenebest van Onafhankelijke Staten”.

Hoewel alle lidstaten op de vergadering gelijkberechtigd zijn, ligt het voor de hand dat lidstaten die m.u.v. Kazachstan, grotendeels afhankelijk zijn van Russische steun, hun oren laten hangen naar het Kremlin. Hoewel Putin bij die vergadering een aantal voorstellen op tafel heeft gelegd, dat voor het Westen nauwelijks interessant is (herdenking van de viering van het 70-jarig jubileum van het einde van de Grote Patriottische Oorlog⁴, het versterken van het internationale systeem van de controle op drugs, het proclameren dat het jaar 2016 “het jaar van de opleidingen in de CIS staten” is), was er een initiatief dat wel de aandacht van buitenlandse analisten heeft getrokken.

Tijdens de vergadering legde Putin uit waarom het huidige terrorisme vermoedelijk de grootste destabiliseringsfactor binnen de CIS invloedssfeer is geworden. Hij schilderde de vergadering dat een “*Antiterrorisme Task Force*” meerdere voordelen voor de lidstaten kon hebben. Niet alleen het verbeteren en m.n. intensiveren van de samenwerking om het *grensoverschrijdende terrorisme* in te dammen, maar ook om “*Human trafficking*” en *illegale immigratie* als inleiding/voorbereiding tot terroristische aanslagen aan te pakken. Om een kosteneffectieve bestrijding mogelijk te maken, zouden alle lidstaten in harmonie met hun veiligheidsmogelijkheden moeten bijdragen aan die *Task Force*. Daar bleef het natuurlijk niet bij. Die *Task Force* zou in alle hoofdsteden van de lidstaten een hoofdkwartier moeten hebben, om de bestrijding van terroristische cellen op het gehele CIS territorium en in de periferie te optimaliseren. Rusland, zo benadrukte Putin, was vanzelfsprekend bereid om zijn kennis en ervaring op het gebied van de bestrijding van het (inter)nationale terrorisme met alle CIS lidstaten te delen en zo’n hoofdkwartier was dan een uitstekend platform om dat te doen. Op een slimme manier kan Putin met die maatregel een machtsbasis in alle hoofdsteden realiseren om - met gebruikmaking van andere instrumenten uit zijn hybride oorlogvoering gereedschapskist - in voorkomend geval tegenwerkende regeringsleiders weer in het gareel te brengen en de Russische invloed in een tegenstribbelende lidstaat te versterken. Bovendien kan hij op die manier het draagvlak op het internationale podium verbreden om ‘oplossingen’ volgens een Kremlin-scenario ook buiten de CIS invloedssfeer door te kunnen voeren. Het spreekt voor zich dat het voorstel de handen op elkaar heeft gebracht. .

Door de bijval van de vergadering voor zijn voorstellen heeft Putin twee rebellerende presidenten - Alexandre Lukashenko en Nazarbayev - de wind uit de zeilen genomen. Wat Lukashenko betreft, lijkt de oprichting/vestiging van een Russische luchtmachtbasis op Belarus grondgebied een kwestie van tijd te zijn. Wat Kazachstan betreft, is Putins argument, dat illegale immigratie en in het verlengde daarvan terroristische aanvallen vanuit Afghanistan de grootste bedreiging vormen voor de stabiliteit van Kazachstan. Kazachstan, zo beweerde hij in wandelgangen en aan dinertafels, is niet in staat om zonder hulp van bevriende naties aan zo’n bedreiging tegenstand te kunnen bieden.

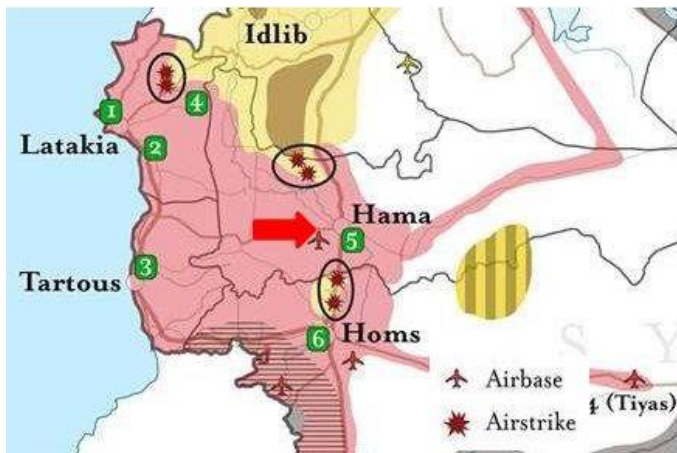
Antiterrorisme in het Midden Oosten

Sinds een aantal weken steunen Russische CAS⁵ platformen het Syrische grondoffensief. Zoals hiervoor al is aangestipt, zoeken die vliegende inzetmiddelen hun doelen hoofdzakelijk in de gebieden waar groepen zitten, die de positie van Assad al lange tijd bedreigen.

⁴ Van 1941 tot 7 mei van 1945 in plaats van de Tweede Wereldoorlog die voor de meeste beschaafde landen duurde van 1939 tot 14 augustus 1945.

⁵ CAS: *Close Air Support*. Directe luchtsteun aan grondtroepen.

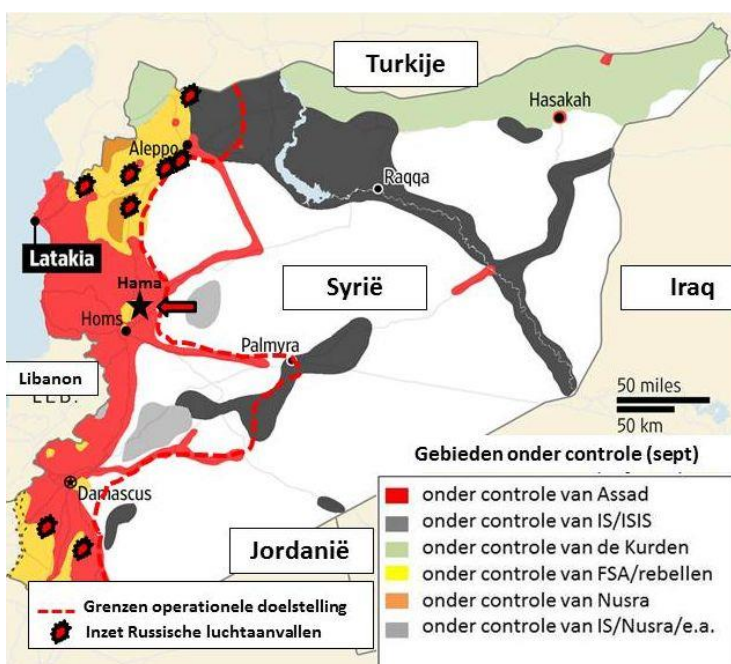
Daardoor lijkt het of Putin in Syrië vooral de strijd met het Westen is aangegaan. Hoewel de Russen enige successen hebben geboekt, hebben historische voorbeelden onderstreept dat een dergelijk conflict niet alleen in de lucht kan worden gewonnen. En dat is wat Putin voor ogen moet hebben. Volgens Jelle Brandt Corstius kost

het ingrijpen in het Syrisch conflict, Moskou circa \$ 2 miljoen per dag en gezien de snelle erosie van de Russische economie en het uitgeput raken van de Russische schatkist, kan Putin dit niet lang meer volhouden. Hij is daardoor gedwongen een snelle 'oplossing' te vinden om de balans beslissend in het voordeel van Assad te laten doorslaan. Voor die oplossing zijn grondtroepen onontbeerlijk.

Massaal en doeltreffend.

De afgelopen twee jaar is duidelijk geworden dat de Assad-strijdmacht - zelfs met steun van Hezbollah, Iraanse eenheden en Jordaanse huurlingen - niet in staat is geweest om beslissende successen te boeken en het machtsevenwicht in Assads voordeel te doen verschuiven. De operatie bij Hama heeft dit bevestigd. Daar heeft de "Vrije Syrische Strijdmacht" met Westerse wapens de Assad-strijdmacht een vernietigende nederlaag toegebracht. Een waarnemer omschreef de veldslag als "a tank massacre". Zelfs ondersteund door Russische luchtplatformen en adviseurs, is die krimpende gevechtsvermoeide strijdmacht niet in staat om het mozaïek aan tegenstanders naar de grenzen van Syrië terug te dringen. Dat besef is inmiddels ook in het Kremlin doorgedrongen. In een interview heeft Putin zich laten ontvallen dat het sturen van "vrijwilligers" zeker een optie is, die hij niet zomaar van tafel veegt. De vraag is hoe Putin die term uitlegt en inhoud wil geven.

Om een beeld te krijgen van de omvang en samenstelling van die schimmige gevechtskracht, is het nodig om eerst de vraag te beantwoorden wat Putin in Syrië wil bereiken. *Waar draait het om?* Het huidige optreden van de Russische luchtmacht lijkt duidelijke aanwijzingen te hebben gegeven. De eerste stap is het zekerstellen van essentiële gebieden die nu nog in handen van de troepen van Assad zijn, door de druk tegen die gebieden te neutraliseren en tevens het terroristenvrij maken van met name de steden Damascus,

Aleppo en Homs. Het defensief-operationele zwaartepunt verschuift dan naar de kuststrook met de havensteden Latakia, Tartus (al een Russische marinebasis), Bāniyās en Jablah en/of de olievelden in het noordwesten. Die militaire doelen kunnen onder de huidige omstandigheden niet gerealiseerd worden. Daarvoor is de Arabisch-Iraanse coalitie te zwak, de operationele aanpak te verdeeld, het moreel laag en de loyaliteit aan Rusland uiterst twijfelachtig.

Putin lijkt zichzelf met een levensgroot dilemma te hebben opgescheept. Hij kent de twijfelende houding⁶ van de Russische bevolking over het inzetten van militairen in gebieden buiten Rusland. De tienjarige oorlog met Afghanistan (1979-1989) die uitliep op een mislukt militair avontuur en meer dan 15.000 Russische levens heeft gekost, is niet de beste reclame voor een nieuwe expeditionaire ontplooiing van reguliere Russische troepen. Ondanks de regen van desinformatie over de ontwikkelingen in het Midden Oosten in het algemeen en

De huidige legionairs zijn getooid met het embleem van een oude uit de Tweede Wereldoorlog stammende Kozakkenorganisatie; Terek (Wolf)

Syrië in het bijzonder, heeft zelfs Putin *“de Rus in de straat”* nog niet duidelijk kunnen maken waarom Rusland zich in een dure Arabische stammenstrijd moet mengen. De inzet van reguliere herkenbare Russische eenheden lijkt voorshands niet aan de orde te zijn. *Maar wat is zijn alternatief?*

Een Russisch-georiënteerd Vreemdelingenlegioen?

President Putin vaardigde op 12 januari 2015 een decreet uit om het voor buitenlanders eenvoudiger te maken in Russische krijgsmacht te treden. Het heeft er alle schijn van dat het opnemen van “buitenlandse” vrijwilligers primair een binnenlands doel dient; nl. toekomstige personele tekorten binnen de Russische krijgsmacht op te lossen. *Maar is dat ook zo?* Frankrijk en Spanje hebben in het verleden onderstreept dat delen van een Vreemdelingenlegioen buiten de nationale grenzen in brandhaarden kunnen worden ontplooid zonder dat eigen bloed te betreuren zal zijn. In het Franse Vreemdelingenlegioen dienen soldaten uit 136 landen en geen enkele Fransman, tenzij legionair, hoeft in een ongewenste oorlog te sterven. Rusland lijkt zich te spiegelen aan het Franse en Spaanse voorbeeld en wanneer lastige vragen worden gesteld, wordt regelmatig het antwoord van de ultranationalistische parlementariër Choedjakov uit de kast getrokken *“de USA stuurt particuliere bedrijven naar plaatsen waarheen ze hun eigen militairen niet willen sturen”*. Waarna de “kritische” vragensteller zwijgend voor zich uit kijkt.

De belangrijkste voorwaarde om een contract voor vijf jaar te kunnen krijgen, is beheersing van de Russische taal. Oorspronkelijk wilde het Kremlin vissen in de vijver met 25 miljoen etnische Russen die sinds het uiteenvallen van de Sovjet-Unie nog in omringende landen wonen, zoals Tadzjikistan, Kazachstan, Oekraïne, Belarus, Armenië, Azerbeidzjan en de Baltische staten, maar dat heeft men (deels) laten vallen. Het betekent dat een vangnet moet worden gecreëerd om te voorkomen dat “avonturiers” eigen oorlogjes gaan voeren uit financieel winstbejag of uit louter machtswellust. Als dit soort “leden van het Russische

⁶ In een peiling onder de bevolking bleek dat slechts 14% van de ondervraagden positief stonden tegenover de inzet van Russische troepen in Syrië, terwijl 64 % van de ondervraagden daar een negatieve mening over hadden.

Vreemdelingenlegioen” onverhoopt in de kraag gegrepen worden, kunnen ze - net als in het oosten van de Oekraïne - Putin ernstig in verlegenheid brengen. Van maskeren is dan geen sprake.

Dat het Russische Vreemdelingenlegioen geen groene tafel idee meer is, bewijst de aanwezigheid van “Motorola” in Damascus. Een Oekraïense oorlogsmisdadiger die tijdens de oorlog eigenhandig tientallen krijgsgevangen genomen Oekraïense militairen en sympathisanten heeft vermoord. In het geruchtencircuit is het hardnekkige geluid te horen, dat in Rostov al honderden etnische Russische “vrijwilligers” worden voorbereid op een missie “in den vreemde”. Voor dat doel worden de bestaande opleidingskampen in de omgeving van Rostov uitgebreid, zoals op de foto’s goed is te zien.⁷ De eerste 760 Tsjetsjeense “vrijwilligers” zijn reeds als op te leiden legionairs onderweg.

Artillerieschietkamp

Kamp onder constructie

Cavalerie trainingskamp

Trainingsfaciliteit bij Gorlivka

Trainingsfaciliteit bij Krasnyukovskaya

Wanneer worden de initiatieven instrumenten?

Hybride oorlogvoering is de grote hobby van de Russische Napoleon en regelmatig schiet hij nieuwe initiatieven de wereld in om zijn gereedschapskist te vullen. De Anti- Terrorisme *Task Force* en de Russische uitvoering van een Vreemdelingenlegioen lijken de nieuwste

⁷ De immer goedgeïnformeerde website Ukraine@war heeft deze satellietfoto's ter beschikking gesteld.

instrumenten te kunnen worden. Beide initiatieven beantwoorden aan de basiskenmerken van hybride oorlogvoering. Beide initiatieven kunnen Putin separaat resp. samen ondersteunen in zijn streven de Russische invloedssfeer in Midden Europa, West Azië en het Midden Oosten uit te breiden en te verdiepen. De vraag die blijft hangen, is: *“wanneer worden de initiatieven echte breekijzers?”*

Het kunnen materialiseren van beide initiatieven wordt voorshands nog doorkruist door de slechte vooruitzichten van de Russische economie en het Atijdsverloop van de geweldsontwikkelingen in de twee genoemde crisisregio's.

Geld en tijd: twee factoren die Puitin niet meer in de hand heeft en het ziet ernaar uit dat die hem nog regelmatige een slechte nachtrust zullen gaan bezorgen. Vermoedelijk klampt het Westen zich aan die gedachte wanhopig vast.

Maar wat als Putin er wel in slaagt die twee hindernissen te slechten en m.b.v. nieuwe instrumenten de crisis in het Midden Oosten in zijn voordeel oplost?

Vermoedelijk zullen Westerse politici weer klagend langs de deuren gaan.